

Lilian Tambek (s. Veimann) sündis Virumaal Võsul 28. veebruaril 1945. a. Tema ema oli Leida Veimann (s. Kuristoff) ja isa Richard Veimann. Perekonnas oli viis last: Adja (1929), Richard (1930), Malle (1941), Vello (1943-1944) ja pesamuna Lilian. Isa oli Oandu metskonnas metsavaht, ema käis metsatöodel niipalju, kui väikeste laste kõrvalt võimalik oli. Kui Lilian sai kahe aastaseks, siis viidi isa üle Nõmme jaoskonna metsavahiks. Palkidest elumaja oli väike, koosnes kahest väikesest toast, veidi suuremast köögist ja rehealusest. Käimlasse tuli lipata üle õue, aga külmal ajal ajas asja ära ka laste jaoks kööginurka pandud ämber. Elektrit ei olnud. Maja oli kolmest küljest piiratud metsaga ja lähim küla Sagadi asus kilomeetri kaugusel.

Liliani õed ja vennad on surnud, keegi neist ei elanud kuuekümnenda eluaastani. Ema ja isa jõudsid pidada kuldpulmad, isa suri kaheksakümneselt infarkti, ema seitse aastat hiljem insulti. Eluajal vanemad ei teinud kunagi kahte asja: nad ei olnud haiged ja ei virisenud, et raske on. Tööd pidid tegema kõik, ka lapsed. Ehkki tehti tööd hommikust hilise õhtuni, elati suhteliselt vaeselt, nagu tol ajal maal ikka. Peres ei tuntud kunagi nälga ja ei oldud ilma riieteta. Liha ja piim tulid lauale laudast, loomasööta ja juurvilja kasvatati ise. Riided õmbles selga ema. Pere viienda lapsena polnud Lilianil peaaegu kunagi uusi riideid, ikka pidi ta kandma õdede vanadest riietest tehtud asju. Aga väikest last see nii väga ei häirinudki. Hoopis rohkem tundis ta puudust mänguasjadest. Isa tegi talle puudust mööbli nukunurka, ema tegi plastmassist nukupeale keha ja õmbles riided. Kui Lilian toas oli, siis mängis ta peaaegu alati nukunurgas arsti.

Liliani esimesed tõelised tööd olid: karjas käimine, peenarde rohimine ja veidi hiljem juba lehma lüpsmine ja vikatiga niitmine. Hiljem õppis ta selgeks juba hobuse vankri ette rakendamise, loorehaga riisumise, kogu heinatöö ja üldse kõik tööd, mis majapidamises vajalikud.

Esimesed aastad olid Nõmmel Liliani jaoks kõige raskemad, sest metsatööle minnes jäeti ta üksi koju. Tema ainukeseks truuks sõbraks oli puhastverd hundikoer. Tol ajal Lilian kartis väga, sest otse värava taga oli sõidutee, mida mööda kihutasid hobustega piirivalvurid, uitasid nn. kotipoisid, kes otsisid kohta, kust sai varastada, jooksid marutaudis koerad ja kõige kohutavam hetk on talle meelde jäänud 1949. aasta küüditamisest, sest mööda sõitsid veoautod, kastid täis inimesi. Väga kurb sündmus peres oli 1950. aasta suvel, siis uppus Liliani kahekümneaastane vanem vend. See oli tragöödia kogu perele.

Kooliteed alustas Lilian 1952. aastal. Kõige lähem koolimaja asus 4 km kaugusel Sagadi mõisas. Selleks ajaks oli vanem õde lõpetanud Tallinna Õpetajate Instituudi matemaatika erialal, oli abiellunud ja töötas Annikvere 7-klassilises Koolis õpetajana ning korter oli koolimajas. Esimesed kolm klassi õppiski Lilian seal. Lilian oli elava loomuga ja lahtise peaga tüdruk, aga õpetajale tunnis küllalt tülikas, sest kippus tundi segama. Järgmised neli aastat õppis ta Sagadi 7-klassilises Koolis ja seal avaldus juba selgelt tema aktiivsus, osaledes isetegevuses ja spordis. Siis ilmnis ka tema tugev tahe teha kõike hästi.

Liliani haridustee jätkus Rakvere 1. Keskkoolis 8.-klassis. Õpilasi oli neli paralleelklassi, kahel klassil oli võõrkeeleks inglise keel, kahel klassil saksa keel. Lilian õppis saksa keelt. Kõige toredamateks ja huvitavamateks tundideks olid matemaatika, kirjandus, ajalugu, laulmine (õpetaja käis alati viiuliga tunnis) ja kehaline kasvatus. Kõige suurem armastus oli Lilianil matemaatika vastu, ta oli kahtlemata kõige tugevam matemaatik nelja paralleelklassi kohta. Matemaatika õpetaja, legendaarne Aadu Paju, oli kahtlemata suur eeskuju tema õpetajaks kujunemisel. Õpilased austasid õpetaja Paju väga, aga ühtlasi ka kartsid, sest ta oli väga nõudlik.

Lilian tegeles õppetöö kõrval aktiivselt klassivälise tööga: käis ajalooringis, laulukooris, lauluansambelis, rahvatantsus, ainevõistlustel matemaatikas ja ajaloos, osales rajooni kõnevõistlustel. Suur osa tundidevälisest ajast kulus spordikoolis võrkpallile ja kergejõustikule. Põhialad Lilianil olid kergejõustikus kettaheide, kuulitõuge ja murdmaajooks. Võrkpallis paistis ta silma tugevate servidega, mida vastased alati kartsid. Murdmaajooksudest kõige tähtsam ja raskem oli Rakveres Vallimäe Karikas, kus tuli jõudu katsuda vabariigi nimekamate jooksjatega. Kõige rohkem meeldis Lilianile kettaheide, milles ta sai suurepäraseid tulemusi.

Keskkooli lõpetas Lilian neljade-viitega ja tahtis minna Tartu Ülikooli õppima teoreetilist matemaatikat, sellele oli õde Adja aga väga vastu. Ta arvas, et Lilianist paigalistajat ei saa, ja kutsus õe üheks aastaks oma kooli õpetajaks. Nii algas Liliani

pedagoogikarjäär viienda kuni kaheksanda klassi poiste ja tüdrukute kehalise kasvatuse õpetajana Jõgeva rajoonis Selli kaheksaklassilises koolis.

Õpetajaks kujunemisel pidas Lilian suuremaks eeskujuks oma vanemat õde. 1964. aastal läks Lilian juba teadlikult Tartusse matemaatika pedagoogilisse osakonda õppima. Algul elas Lilian ühiselamus toas, kus olid naridega voodid ja väga vähe ruumi, sest elas seal 10 esimese kursuse tüdrukut. Teisest kursusest peale üüris ta erakorterist väikese toa. Selle põhjuseks oli ülikooli kõrvalt töötamine asendusõpetajana Tartu koolides, märkimist väärivad siin eriti Tartu Töölisnoorte Keskkool ja Tartu Pedagoogiline Kool, mõlemas õpetas Lilian füüsikat. Tööl oli vaja käia, sest stipendiumist ära elada oli ka raske, pealegi jäi isa siis varsti pensionile. Järsku avastas Lilian, et füüsika on elavam ja katseid teha on nii huvitav. Peale kolmandat kursust läks Lilian üle kolmandale kursusele füüsika pedagoogilisse osakonda ja ülikooli lõpetas juba füüsiku, füüsikaõpetajana 1971. aastal.

Ülikooliaastad olid väga tegusad ja Liliani päevakava väga täpselt määratud, et kõike, mida ta tegi, jõuaks teha. Esimesest kursusest peale tantsis Lilian ülikooli rahvakunstiansambli segarühmas, hakkas tegelema võistlustantsuga, osales akrobaatikaringi töös ja tegeles tõsiselt kettaheitiga, kus treeneriks oli tolle aja nimekas kettaheitja Kaupo Metsur. Kettaheite treeningute hulka kuulus tõstmistrenn kaks korda nädalas, tuli teha valik, kas peotants või jõutreeningud, siis valis Lilian siiski peotantsu, sest kellele neid musklis naisi nii väga ikka vaja oli! Ülikooli aega peab Lilian üheks kõige ilusamaks ajaks nooruses enne algavaid tõsiseid tööaastaid. Kursusekaaslastega peeti pidusid, kus põhitegevuseks oli bridzi mängimine ja laulmine. Ka eluaegsed sõbrannad tekkisid ülikoolis, kes jäid sõbrannadeks tänaseni ning kõige parem sõbranna Aino on pärit Viljandist ja nad suhtlesid edasi.

Kaks aastat enne ülikooli lõppu kohtus Lilian suvel Võsul oma elu armastusega, kellest peale ülikooli lõpetamist sai tema abikaasa. Lõpetanud ülikooli, suunati Lilian tööle Tallinna 1. Keskkooli (praegu GAG). 1971. a. sügisel ta abiellus Vello Tambekiga, kes õppis Tallinna Polütehnilises Instituudis elektroonikat. Nad elasid koos Vello vanematega. Vello isa võttis Liliani kohe omaks, kuid emal läks harjumiseks aega – ta ei tahtnud oma ainsat poega mingile tavalisele tüdrukule anda, sest ta ise oli Tallinna proua ja mitte maalt pärit.

1972. a. sündis poeg Ülo Tambek, kellele nimi pandi Vello isa järgi. Ülo oli väga elav ja heasüdamlik laps ning keeltes andekas juba lapsena. Ta õppis inglise keele kallakuga Tallinn 7. Keskkoolis ja Tallinna Riiklikus Merekoolis, mille lõpetas 1992. aastal tehniku, tüürimehena. Ülol on tütar Irene ja tütretütar Yoko. Oma emast peab ta väga lugu ja on kirjeldanud nii: „Karm, aga õiglane. Sisimas väga soe ja kaastundlik, aga samas nõuab õigustatult palju ja vihkab valet. Ema elukutse lõi välja ka kodus. Eks minul, vaesel mehel, olnud topeltkontroll: kõike kontrolliti nii koolis kui kodus, aga eks pähe tuubitud füüsika ja matemaatika on elus igati vajalikud olnud“. Ülo töötas vahepeal Inglismaal 10 aastat, enne seda ning praegu elab ja töötab

Tallinnas. Ta aitab ka ema projektide kirjutamisel Taibukate Teaduskoolis, kus on juhatuse liige.

Tallinna 1. Keskkooli tööle minek oli Lilianile lausa vette viskamine, sest õpetada tuli kohe füüsika – matemaatika süvaklassides. Ta oli siiralt tänulik sealsele suurte kogemustega füüsikaõpetajale Erna Pajule, kelle käest õppis katsetehnikat ja süvaklassides õpetamise eripära. Seal puutus ta esmakordselt kokku õpilaste olümpiaadideks ettevalmistamisega ja üldse sellega, kuidas töötada andekate õpilastega. Tallinnas mahtus tema tööteele hulga koole, sest peale põhikoha oli alati ka kohakaaslus mõnes teises koolis, vahel isegi kaks kohakaaslust. Ta on töötanud kõigis koolitüüpides: põhikoolis, gümnaasiumis, kutsekeskkoolis, tehnikumis, kõrgkoolis. Sinna vahele jäi veel töö haridusministeeriumis ja selle allasutustes (Õpetajate Täiendusinstituut, Riigi Kooliamet) reaalainete peametoodikuna ning olnud koos Viire Sepaga TÜ Teaduskooli reorganiseerimisel, kus asutuse üheks funktsiooniks sai olümpiaadide läbiviimine. 1992.a. viis Lilian koos TÜ professori Jaak Kikasega Eesti võistkonna esmakordselt rahvusvahelisele füüsikaolümpiaadile Soome. 1987.a. moodustas ta koos TÜ õppejõuga V. Ruttasega Koolifüüsika Ühingu, mille liikmeteks olid vabariigi õpetajad, õppejõud, teadlased ja kus alustati põhjalikku füüsika kooliprogrammide läbitöötamist ja lõpuks anti välja eestikeelsed katseõpikud.

Õppiv õpetaja on õpilase parim innustaja. 1995.a. astus Lilian eksternina magistriõppesse Tartu Ülikooli füüsika erialale, kahe aasta möödumisel kaitses magistritöö „Füüsika ainekava rakenduslikus kõrgkoolis“ ja talle anti magister scientiarumi (MSc) kraad füüsika didaktika erialal.

Viljandi Jakobsoni Gümnaasiumisse kutsuti juba küpses eas Lilian just reaalainete süvaklasse õpetama. Tema tööteele on mahtunud hulga koole Tallinnas, aga väike ja vaikne Viljandi kinnistus nii kõvasti südamesse, et siia ongi ta jäänud. Peale selle kooli oli ta kohakaaslusega matemaatikaõpetaja Viljandi Täiskasvanute Gümnaasiumis ja füüsikaõpetaja Viljandi Kutseõppekeskuses.

Põhitöö kõrvalt oli ta kolmes koolis ametiühinguesimees, Eesti riikliku õppekava füüsika ainekava loomise töögrupis, kuulus vabariiklikku füüsikaõpetajate aktiivi, regulaarne oli osalus Lõuna-Eesti 5. tippkooli võistluste organiseerimisel, on olnud füüsikaõpetajate aineühenduse juht Tallinnas ja Viljandis. Paljud tema õpilased on nii piirkondlikel, kui ka üleriigilistel füüsika ja loodusteaduste olümpiaadidel esinenud väga edukalt. Haridusalaseid publikatsioone on Lilianil 14 ja rahvusvahelisi teaduslikke 4, kus Lilian oli kaasautor. Ta on olnud kolme pedagoogilise uurimistöö juhendaja, pedagoogilise praktika ja noorempedagoogide juhendaja.

Enne teaduskooli loomist koolitas ta koos Eero Järveküljega Viljandimaa lapsi koolitusprojektis „Et MINA oleks terve“. Praegu paneb ta kogu energia oma viis aastat tagasi ellukutsutud Taibukate Teaduskooli. Lapsed on tema südameteema ning õpetajaamet kirg ja kutsumus, sellest annab tunnistust juba ülipikk pedagoogistaaz. Ta on oma eriala tõeline entusiast, õpilaste arengu heaks on ta valmis loobuma puhkepäevadest ja unetundidest. Lapsed meenutavad ka aastaid

hiljem tema teadmisi ja pedagoogitalenti, hindavad nad tema suurt südant ja mõistvust, õiglustunnet ja printsiipaalsust – eeskju inimesena. Ta on palju energiat kulutanud pensionärina selle nimel, et Viljandimaa lapsed ei kardaks reaalseid kui “raskeid“ aineid. Teaduskooli õppekava on üles ehitatud põhimõttel, et see oleks mitmekesine, praktiline ja eduelamus pakkuv. Ta soovib siiralt, et lastest kasvaksid õnnelikud täiskasvanud, kellel oleks motivatsioon jääda tulevikus tööle Viljandimaale, sest meie ettevõtetes kasvab puudus spetsialistide järele.

Liliani on tunnustatud eluajal paljude tänukirjadega (arvuliselt ei ole neid kokku lugenud). Viimastel aastatel tähtsamad on: Tallinna linna aastaõpetaja 1998, Viljandi linna teenekas õpetaja 2013, Viljandi linna aastapreemia laureaat 2014, Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu hariduspreemia laureaat 2015, tunnustusauhind „Lastega ja lastele“ eripreemia 2016, Riikliku elutööpreemia kandidaat 2018, Viljandimaa aasta hariduse sõber 2018 laureaat, Vabariigi Presidendilt Valgetähe V klassi teenetemärk 2019.